

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З ДЕГРАДАЦІЄЮ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

За оцінками експертів ООН, світ вже через 20-30 років може відчутти продовольчу кризу. При цьому Україну ці експерти називають однією з чотирьох країн, здатних витягнути людство із цієї кризи. Адже минуло вже більше 130 років, коли відомий вчений В. Докучаєв закінчив ретельні дослідження українських чорноземів, які він назвав «царем ґрунтів, дорожчим за будь-яку нафту, будь-яке кам'яне вугілля, злото та залізні руди». За висновками дослідників, для утворення чорноземів потрібна довготривала, протягом 5-10 тисяч років, еволюція верхнього шару земної кори внаслідок тісної взаємодії помірного клімату, степової рослинності і лісових порід. За показником площі чорноземів (27,8 млн. га) Україна посідає четверте місце у світі після Росії, США та Китаю. В усіх інших країнах чорноземів взагалі немає або вони займають зовсім незначні площі.

Не випадково Конституцією України [1] та статтею 1 Земельного Кодексу України [2] земля проголошується основним національним багатством нашої країни. Але з екологічної точки зору стан земельних ресурсів близький до критичного. На всій території держави поширені процеси деградації земель, серед яких найбільш масштабними є ерозія, забруднення, підтоплення. Зменшується зміст поживних речовин у ґрунтах, а щорічні втрати гумусу (органічної складової частини ґрунту, яка утворюється на поверхні земної кори в процесі біохімічного розкладу рослинних і тваринних решток та формує його родючість) становлять 0,65 тонни на 1 гектар.

Проблеми у сфері охорони земель значною мірою зумовлені недосконалістю нормативно-правового забезпечення проведення освітньої та просвітницької роботи, низькою інституціональною спроможністю державних органів виконавчої влади, контролюючі функції яких розпорошені між різними міністерствами, агентствами та інспекціями. Більш того, в Україні не рідко встановлюються мораторії на проведення різного роду перевірок, у тому числі екологічних. На нашу думку, з метою зменшення корупційних ризиків слід обмежувати тільки позапланові перевірки, і підставою для їх здійснення повинні бути лише звернення громадських організацій.

Основними принципами державної політики у сфері охорони земель є:

– забезпечення охорони земель як основного національного багатства українського народу;

- пріоритет вимог екологічної безпеки у використанні землі як просторового базису, природного ресурсу і основного засобу виробництва;
- відшкодування збитків, заподіяних порушенням законодавства України про охорону земель;
- нормування і планомірне обмеження впливу господарської діяльності на земельні ресурси;
- поєднання заходів економічного стимулювання та юридичної відповідальності у галузі охорони земель;
- публічність у вирішенні питань охорони земель, використанні коштів Державного бюджету України та місцевих бюджетів на охорону земель.

Система заходів у галузі охорони земель включає:

- державну комплексну систему спостережень;
- розробку загальнодержавних і регіональних програм використання та охорони земель, документації із землеустрою у сфері охорони земель;
- здійснення природно-сільськогосподарського, еколого-економічного, протиерозійного та інших видів районування (зонування) земель;
- екологічне стимулювання впровадження заходів щодо охорони та використання земель і підвищення родючості ґрунтів;
- стандартизацію і нормування [3, с. 141].

Особливо ретельно треба проводити моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення. Такий моніторинг повинен включати: агрохімічне обстеження ґрунтів, контроль змін їх якісного стану, агрохімічну паспортизацію земельних ділянок. Одержана інформація, на думку В. Швеця [3], повинна передаватися органам державної влади та місцевого самоврядування, зокрема до Координаційної ради боротьби з деградацією земель та опустелювання.

Основними завданнями цієї Координаційної ради є сприяння координації дій центральних та місцевих органів влади щодо сталого використання та охорони земель, боротьби з їх деградацією та опустелюванням, пом'якшення наслідків посух; розробки науково обґрунтованих рекомендацій щодо запобігання негативних змін стану земель та додержання вимог екологічної безпеки [4].

Юридичні та фізичні особи, винні в порушенні законодавства України про охорону земель, несуть відповідальність згідно із законом. Застосування заходів дисциплінарної, цивільно-правової, адміністративної або кримінальної відповідальності не звільняє винних від відшкодування шкоди, заподіяної земельним ресурсам. Причому шкода, заподіяна внаслідок порушення законодавства України про охорону земель, підлягає відшкодуванню в повному обсязі.

Література

1. Конституція України: Основний Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> // Урядовий кур'єр. – 2001. – 15 листопада.
3. Земельні відносини в Україні: навч. посіб. / За загальною редакцією доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, академіка НАПрН України О. М. Бандурки / В. Д. Швець, С. М. Попова, В. Д. Понікаров, А. І. Шкурупій. – Харків: Золота миля, 2014. – 332 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про утворення координаційної ради з питань боротьби з деградацією земель та опустелюванням» №20 від 18.02.2017 р. // Урядовий кур'єр. – 2017. – 31 січня.

А. О. СІНЯНСЬКА

*Навчально-науковий інститут права
Сумського державного університету*

ДОРОГОЦІННІ МЕТАЛИ ЯК ОБ'ЄКТИ ВАЛЮТНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Попри те, що сучасна валютна система відійшла від золотого стандарту і відмінила золотий паритет, дорогоцінні метали все ще зберігають за собою роль у забезпеченні фінансової стійкості держави та залишаються складовою офіційних валютних резервів центральних банків більшості країн світу. Це обумовлюється природою дорогоцінних металів: їх рідкість надає їм дорожчості, а притаманні їм хімічні та фізичні властивості – істотного значення для багатьох галузей промисловості і виробництва, що у сукупності робить дорогоцінні метали високоліквідним активом.

Правове регулювання обігу дорогоцінних металів в Україні здійснюється численними нормативно-правовими актами, що, однак, не надає чіткого уявлення про їх функціонування у валютних правовідносинах. Деякі питання сутності дорогоцінних металів вже розглядалися окремими дослідниками [1; 2; 6; 7; 8], проте дослідження дорогоцінних металів як об'єктів валютних правовідносин все ще є актуальним.

Закон України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і